

УДК 343.98

DOI: 10.31733/2078-3566-2023-1-377-383

д-р Аріє
АНДРАСАЯХ ІСА ©
(Університет «Kantor
Bahasa Provinsi Maluku
Utara», Індонезія)

Ольга ОЛІЙНИК ©
викладач
(Дніпропетровський
державний університет
внутрішніх справ,
м. Дніпро, Україна)

Аліна ЛУКОМСЬКА ©
курсант
(Дніпропетровський
державний університет
внутрішніх справ,
м. Дніпро, Україна)

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕРЕКЛАДАЧА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ТА ДЕЯКІ ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

У статті розглянуто елементи права, що стосуються діяльності перекладача у кримінальному провадженні, проаналізовано основні чинники, які ускладнюють його реалізацію, а також здійснено огляд вимог до особи перекладача у кримінальному процесі. Також у статті порушується проблема перекладу юридичної термінології. Авторами було наголошено на тому, що юридичний переклад має низку особливостей, з якими повинен бути обізнаний перекладач юридичного тексту, оскільки помилки у перекладі можуть призвести до конфлікту між сторонами юридичного дискурсу. Цей тип перекладу не може бути здійснено без використання спеціальних знань у відповідній галузі права або можливості отримати консультацію від того, хто обізнаний у тій сфері діяльності, до якої належить матеріал, що перекладається, адже без знання специфіки конкретного виду правовідносин виникає суттєвий ризик неточного перекладу, з великою кількістю конотацій, що, у свою чергу, можуть призвести до негативних правових наслідків. У статті узагальнено низку думок вчених, а також здійснено аналіз норм чинного кримінального процесуального законодавства, що надало можливість внести пропозиції щодо подальшого вдосконалення правового регулювання діяльності перекладача у кримінальному провадженні.

Ключові слова: кримінальне процесуальне законодавство, проблеми регулювання, перекладач, юридична термінологія, переклад, правові наслідки, конотації.

Постановка проблеми. Юридична мова – це мова юристів з конкретною термінологією та особливим лінгвістичним стилем, що значно відрізняється від повсякденної мови. Перекладач повинен знати правову систему країни вихідної мови, термінологію і стиль, що використовуються в цій мові, а також мати поняття про правову систему країни, на мову якої здійснюється переклад. Юридичні документи, поряд з іншими видами вузькоспеціалізованої документації, належать до тих, що являють собою особливу складність для перекладу. Це, перш за все, пов'язано з високим ступенем відповідальності, покладеної на перекладача щодо якості роботи, що вимагає високого ступеня точності та правильності перекладу [6, с. 85].

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Проблема вдосконалення статусу перекладача у кримінальному провадженні була

© А. Андрасаях Іса, 2023
dr.arie.andrasyah.isa@gmail.com

© О. Олійник, 2023
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-4453-2397>
olyasergeyevna@gmail.com

© А. Лукомська, 2023
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-0907-9918>
alinalukomskaa00@gmail.com

досліджена у наукових роботах таких вчених, як: В. Рогальська, О. Кучинська, Ю. Лобода, Т. Кузик, Г. Сорокіна, А. Вагапов, Т. Бесараб, В. Карабан тощо. Саме їхні наукові напрацювання є фундаментальним підґрунтям для подальшого дослідження окресленої проблематики.

Метою статті є висвітлення актуальних питань щодо діяльності перекладача у кримінальному провадженні, а також виокремлення та подальші пропозиції стосовно вирішення деяких проблем, що мають місце під час здійснення перекладу юридичної термінології, а саме виникнення конотацій у процесі перекладу, що можуть суттєво впливати на результати як кримінального, так і судового процесів.

Виклад основного матеріалу. Право підозрюваного, обвинуваченого користуватися рідною мовою, отримувати копії процесуальних документів рідною або іншою мовою, якою він володіє, а також обов'язок держави забезпечити залучення перекладача на безоплатній основі у разі необхідності передбачено в п. 18 ч. 3 ст. 42 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України). Окрім цього, кримінальним процесуальним законодавством визначено, що «уповноважена службова особа, що здійснила затримання особи, повинна негайно повідомити затриманому зрозумілою для нього мовою підстави затримання та у вчиненні якого злочину він підозрюється, а також роз'яснити інші права відповідно до ст. 208 КПК України» [1]. Але основною статтею, що визначає підстави та порядок залучення перекладача, його процесуальний статус, є ст. 68 КПК України, відповідно до якої «підставою залучення перекладача є необхідність у кримінальному провадженні перекладу пояснень, показань або документів». Суб'єктами, які мають право залучати перекладача, згідно зі ст. 68 КПК України, виступають сторони кримінального провадження, слідчий суддя чи суд [1].

Ми погоджуємося з думкою В. Рогальської, яка зазначає, що така розпорошеність регламентації в законодавстві права на переклад та відсутність окремої статті, що визначала би зміст вищезазначеного права, процесуальний порядок залучення перекладача та конкретизувала б його процесуальний статус, аж ніяк не сприяє його ефективній реалізації та призводить до певних процедурних ускладнень [2, с. 151–152].

Зазначені проблеми разом із тими, що виникають у сфері самого перекладу, не тільки ускладнюють процес досягнення юридичної мети, але практично унеможливають його, адже додається низка інших чинників: психологічних, лінгвістичних та у сфері перекладу. Тому що перекладач повинен врахувати багато аспектів, зокрема соціокультурних, психологічних, а часто і сам стає інструментом для спотворення свідчень. Людина, яка бере безпосередню участь у судовому процесі та якій необхідна допомога перекладача, часто може неодноразово наголошувати на тому, що їй потрібен перекладач, хоча розуміє мову спілкування, але умисно робить вигляд, що не розуміє мову, і насправді використовує викладача як інструмент для спотворення інформації та затягування справи. І тут стає очевидним той аспект, що перекладач повинен бути не тільки освіченим, але й мати досвід роботи з такими людьми.

Щоб висвітлити повноту проблеми, необхідно виокремити ті ускладнення в професійній діяльності перекладача, що перераховані у дослідженні В. Рогальської. Це ускладнення, найчастіше пов'язані з такими чинниками, як:

– відсутність регламентації в законодавстві чітко визначених підстав залучення перекладача та суб'єкта, який би відповідав за *необхідність* його залучення; відсутність у законодавстві визначення, хто саме може бути перекладачем та конкретних вимог до таких осіб;

– відсутність у КПК України норми, котра визначала б документи, що підтверджують повноваження перекладача, та труднощі в пошуку перекладачів, які були б фахівцями і відповідали вимогам до їхньої кваліфікації;

– відсутність цілодобової термінової лінгвістичної допомоги для осіб, стосовно яких здійснюється кримінальне провадження [2, с. 151–153].

На нашу думку, така позиція автора створює деякі ризики для самого перекладача. Вони очевидні, адже на перекладача часто можуть впливати всі інші учасники судового процесу. Від того, як саме здійснить свою роботу перекладач, іноді залежить, на чию користь вирішиться відповідна справа. Тому перекладач стає такою самою відповідальною особою, як слідчий чи прокурор, та навіть більше, адже всі процесуальні документи, що відіграють важливу роль у вирішенні справи, проходять безпосередньо через нього.

Ця комунікативна ситуація як така є конфліктною. Яким саме буде текст, що

перекладається, залежить від того інформаційного образу, що сформувався у свідомості перекладача в процесі сприйняття ним тексту вихідної мови.

Якщо закріпити в законодавстві чіткі підстави залучення перекладача, визначення щодо того, хто саме може бути перекладачем, а також конкретні вимоги до нього, то необхідно обов'язково визначити й правові наслідки, щоб перекладач також розумів власні права та обов'язки. Це насамперед спрямовується на те, щоб захистити права самого перекладача. Адже неможливо одночасно бути добре обізнаним як у галузі юриспруденції, так і в перекладацькій діяльності. У такому разі відповідальність повинна розповсюджуватись, як мінімум, на двох осіб: 1) самого перекладача; 2) особу, яка роз'яснює перекладачу трактування юридичного тексту; особу, яка представляє як сторону захисту, так і сторону обвинувачення.

Окрім цього, ми притримуємося думки, що залучення перекладача є насамперед питанням довіри. Як обвинувачений обирає собі захисника, так само він повинен обирати й перекладача, якому довіряє. Наприклад, існує така бізнес-практика, де до розгляду справи залучається одразу два перекладача. Вважаємо, що таке залучення декількох фахівців потрібно впровадити в судовий процес на постійній основі. Адже слід враховувати той факт, що коли у справі функціонує лише один перекладач, то він володіє всією інформацією і на свій суб'єктивний розсуд розпоряджається правильністю її викладення реципієнтам, водночас, наявність довірених осіб із двох сторін (як зі сторони обвинувачення, так і захисту) сприятиме забезпеченню справедливості правосуддя.

І тут уже виникають нові правовідносини «особа – перекладач», основою яких виступає довіра. Тому ми наполягаємо на тому, щоб особа мала можливість сама обирати собі перекладача, який буде гармонізувати у відповідних правовідносинах. Довіра – це те, що неможливо відчутти на дотик чи побачити, але можна буквально відчутти через свободу та спосіб спілкування [8, с. 310].

Як зазначає О. Кучинська, перекладачем у кримінальному провадженні є особа, яка вільно володіє державною мовою, технікою спілкування з глухими, німими та глухоніми особами, а також вільно володіє мовою учасника процесу, який потребує перекладу на мову, котрою він володіє, та щодо якого винесено постанову (ухвалу) уповноваженими на те особами (органами) [3, с. 139].

Зі сказаного чітко видно, що перекладач у кримінальному судочинстві не є байдужою фігурою. Нехай навіть не демонструючи відкрито свого ставлення до ситуації, в якій він бере участь, перекладач явно чи підсвідомо притримується певної позиції. Чи перекладатиме він при цьому в ім'я справедливості, служіння правосуддю? Відповідь на це питання, на нашу думку, залежить від того, хто виступає у ролі перекладача.

Значущість виконання перекладачем посередницьких функцій у подоланні лінгвокультурної відстані між сторонами кримінальної процесуальної діяльності важко переоцінити. Ще у 1974 році в судовій практиці США з'явилося поняття «мовної присутності», суть якого полягає в тому, що підсудний не вважатиметься присутнім на слуханні, якщо він не розуміє мови, котрою це слухання проводиться [4, с. 34].

Якщо перекладачем є особа, яка має певну спеціальну підготовку, склала кваліфікаційний іспит і принесла присягу судового перекладача, ми маємо право чекати від неї дотримання тих принципів, яким вона присягала: неупередженість, повнота, точність перекладу тощо. Проте відповідно до чинного українського процесуального законодавства як перекладач може бути залучена будь-яка особа, тож таких гарантій якості судового перекладу ніхто не може дати. Та й перевірити цю якість дуже проблематично. Недарма в нашій практиці такі рідкісні випадки притягнення перекладачів до адміністративної чи кримінальної відповідальності за свідомо неправильний переклад.

Неможна обійти увагою й твердження Т. Кузик про те, що компетентність та незацікавленість результатом кримінального провадження і є двома основними вимогами до перекладача, котрі можна вивести відповідно до норм чинного кримінального процесуального законодавства. Також проблематичним робить процес кримінального провадження невизначеність чітких вимог та регламенту, якими міг би керуватися і сам перекладач. Однією з вимог, що висуває КПК України до перекладача, є його компетентність. При цьому в Україні для визначення рівня компетентності перекладача не передбачено жодних процедур чи методик [5, с. 343]. І тут ми можемо

додати, що перекладач у кримінальному провадженні відіграє таку саму важливу роль, як і юрист. Тоді виникає логічне питання: «Чому б у складних та багатокомпонентних провадженнях не залучати одразу двох перекладачів до судового засідання?». Адже завжди у судовому засіданні є як мінімум три правника: суддя, адвокат, прокурор. Наприклад, у цивільних справах за необхідності залучаються одразу два перекладача: перший – від однієї компанії, другий – від іншої. Тому вважаємо, що у справах, котрі стосуються життя людини, необхідно залучати як мінімум двох перекладачів, як для сторони обвинувачення, так і для сторони захисту.

Оскільки незацікавленість у результаті кримінального провадження є однією з найголовніших вимог до перекладача, то очевидним є те, що перекладач має бути перевіраним на всі можливі зв'язки зі стороною обвинувачення чи захисту. Таким чином, одним із шляхів вирішення цієї проблеми може стати використання досвіду Сполучених Штатів Америки, коли присяжні обираються з-поміж людей, які не мають жодного відношення до судочинства. За таким принципом можна обирати й перекладача. При цьому як сторона обвинувачення, так і сторона захисту мають погодити перекладачів. Тобто якщо якась зі сторін запідозрить, що перекладач зацікавлений у результатах кримінального провадження, то вона має право відкликати перекладача, при цьому погодивши цю заміну з іншою. Іншими словами, обидві сторони мають погоджувати перекладача. Отже, виникає ситуація, коли необхідність у наявності двох перекладачів може відпасти, оскільки обидві сторони погоджують цю особу.

Більше того, говорячи про справедливість у ситуації, коли скоєно та розслідується певний злочин, ми усвідомлюємо те, що у кожного учасника цього процесу своє уявлення про справедливість.

Очевидно, що якісне виконання будь-якої роботи, у тому числі у діяльності учасників судочинства, сприяє ефективності цього судочинства, досягненню поставлених цілей.

Наприклад, ще 30 років тому американський лінгвіст та перекладознавець Юджин Найда зазначив: «На питання про те, чи є правильним переклад, можна відповісти лише іншим питанням: «Правильним для кого?». Чи дійсно розуміють ті, кому призначений переклад, що мають на увазі, чи текст перекладу для них незрозумілий і вводить їх в оману? І якщо текст зрозумілий, виникає друге питання: «Чи розуміють інші учасники правильність даного послання?».

Наприклад, у ході допиту потерпілого, який зазнав розбійного нападу, перекладач усвідомлює важливість встановлення для розслідування якомога точніших прикмет особи нападника, а в процесі допиту обвинуваченого для перекладача очевидним є завдання забезпечити таке спілкування між допитуваним і слідчим, за якого буде досягнуто певного комунікативного ефекту. Для якісного перекладу перекладачу важливо розуміти стратегію слідчого та попередньо поспілкуватися з ним, щоб зрозуміти, з ким необхідно буде працювати. Так само під час допиту перекладач повинен розуміти стратегію сторони захисту. Якщо це буде лише одна людина, то з часом перекладач почне схилитися до тієї чи іншої сторони, і тоді вже виникає «порочне коло». Тому ми знову доходимо до думки, що кожній стороні безпечніше мати слово «гравця».

Тим більш за своїм характером комунікативний ефект може бути діаметрально протилежним для обох сторін реципієнтів перекладу. Так, для слідчого важливо отримати визнання обвинуваченого у скоєнні злочину, для цього треба виділити у поясненнях ті обставини, що містять ознаки конкретного діяння, передбаченого Кримінальним кодексом України, а для обвинуваченого, який не визнає себе винним, важливо звернути увагу слідчого на ті деталі та факти, котрі, на його думку, підтверджують його непричетність до злочину або пом'якшують ступінь його вини.

Крім того, виходячи із змісту ч. 1 ст. 77 та ч. 1 ст. 79 КПК України, перекладач не має права брати участь у кримінальному провадженні, якщо він особисто, його близькі родичі чи члени його сім'ї зацікавлені в результатах кримінального провадження. За наявності такої обставини він зобов'язаний заявити про самовідвід. Також підставами для відводу перекладача є його участь у цьому ж кримінальному провадженні як заявника, потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача, слідчого судді, захисника, свідка, експерта, спеціаліста (ст. 77 КПК України) [1].

Підсумовуючи вищевикладене, варто наголосити на тому, що з метою

вдосконалення статусу перекладача у кримінальному провадженні у першу чергу необхідно визначити процедуру перевірки його компетентності, а саме: наявності документів, що підтверджують його кваліфікацію, досвіду перекладача, диплому, сертифікатів міжнародного зразка, рекомендації щодо діяльності та результатів із попередніх місць роботи, а також портфоліо з документів, що вже перекладалися, тощо.

Зауважимо, що помилки, допущені при перекладі юридичних текстів, можуть призвести до неприпустимих правових наслідків. При перекладі тексту юридичного змісту діє принцип заборони зміни початкового тексту, тому перекладачеві забороняється усувати двозначність тексту, і тут виникає протиріччя, бо саме така двозначність тексту є основою для витoku цих правових наслідків. Проблема полягає в тому, що в текстах законів або інших юридичних документів зустрічаються двозначності або неясності, а перекладач прагне знайти точне значення і передати його. Виникає питання про те, чи існують будь-які відмінності в правовій культурі, що зробили б переклад юридичних текстів неможливим або принаймні дуже складним [6, с. 85]. І тому перекладач вимушений використовувати такі перекладацькі трансформації, як «sense development» (розвиток думки) та «descriptive translation» (описовий переклад). Це є підтвердженням того, що перекладач не може обійтися без безпосередньої консультації з юристом. Адже правильний переклад – це правильно і точно передана думка, закладена у вихідному тексті, тобто тексті, що перекладається. Труднощі перекладу правового тексту полягають не у відсутності термінології цільової мови, а скоріше в культурній різниці між джерелом і цільовою системою. Така неможливість перекладу буде існувати, наприклад, якщо в правовій системі країни, на мову якої перекладається текст, відсутній юридичний інститут чи установа, що є в первісній правовій системі [6, с. 85]. У такому разі надаються коментарі з поясненнями, котрі перекладач сам не має права передавати, а може перекладати лише ті коментарі, котрі надав безпосередньо юрист.

Юридичні тексти насичені абстракціями, тобто присутній складний понятійний апарат, складний стиль, що не завжди просто зрозуміти людині, яка не є фахівцем у галузі юриспруденції. Насиченість тексту латинськими термінами, застарілими словами, абрєвіатурами приводить до необхідності для перекладача набувати знань безпосередньо у правовій сфері, хоч і через посередників.

Підтвердження цієї думки можна знайти у наукових здобутках В. Карабана, який наголошує на тому, що юридичний переклад має низку особливостей, із якими повинен бути обізнаним перекладач юридичного тексту, оскільки помилки у перекладі можуть призвести до конфлікту між сторонами юридичного дискурсу. Цей тип перекладу не може бути здійснено без використання спеціальних знань у відповідній галузі права, без знання специфіки конкретного виду правовідносин [7, с. 12].

З іншого боку, письмовий переклад процесуального документа, підготовлений перекладачем в умовах, коли він мав час для використання всіх ресурсів, що йому були необхідні, серед яких: консультації фахівців, використання довідників, словників, швидше за все, буде якіснішим, тобто зрозумілим для сприйняття ініціаторами перекладу, що дозволить використовувати текст перекладеного документа у матеріалах кримінального провадження, зокрема, як доказ. І тут хотілося б повернутися до питання довіри і згадати про таке поняття, як свідомо неправильний переклад.

З юридичної точки зору, свідомо неправильний переклад – це переклад, за якого спотворюється усна або письмова інформація, що має істотне значення для справи; коли перекладений текст (або усне мовлення) не містить необхідних для кримінального провадження відомостей, наявних у оригіналі, або ці відомості спотворені (перекладені неправильно). При цьому злочин вважається закінченим із моменту, коли хибна інформація стала відома правоохоронному органу: це може бути момент підписання протоколу допиту або передачі перекладеного письмового тексту до правоохоронного органу.

Англійська мова характеризується полісемантикою слів, тобто одне слово може мати до 30 значень, інколи більше. Багато що залежить від контексту. І навіть у межах однієї сфери вживання того чи іншого терміна, якщо не вистачає контексту, навіть професійний компетентний перекладач може помилитися. В. Карабан наводить такі приклади полісемантичних термінів: іменник «verification» у загальноживаній мові означає «перевірка», «звіряння», а в юридичних текстах – «підтвердження під присягою». Так, перше значення – вирок, рішення (судове); друге – речення, фраза (грам.); третє – сентенція, вислів [7, с. 25]. Насправді аналіз перекладу юридичних

текстів дуже часто крутиться навколо термінології, що складає лише незначний відсоток всього юридичного документа, а диявол криється в деталях. Насправді ті зони, в яких можна ввести в оману, містяться не в самих термінах, а навколо них. Тому важливо звертати увагу не лише на терміни, але й на «навколишнє середовище», тобто контекст, у якому цей термін використовується.

Саме тому важливо відповісти на питання, кому ж служить перекладач у суді. Можна сказати просто: звичайно, суду, судовому розгляду, адже саме суд викликає перекладача, саме суддя роз'яснює йому його права та відповідальність, про що перекладач дає розписку. Однак у цьому судовому процесі беруть участь різні суб'єкти, інтереси яких часто не збігаються і перед якими стоять різні завдання. Водночас закон не передбачає складання присяги перекладачем, і немає в нашому судовому лексиконі таких слів: «Клянуся (зобов'язуюся) перекладати чесно, правильно, об'єктивно та неупереджено...». Особі, залученій як перекладач у кримінальному провадженні, як звичайній людині, яка не зв'язана жодним професійним обов'язком, жодними загальними принципами, а діє лише під загрозою покарання за свідомо неправильний переклад, надана можливість самій обирати засоби та методи здійснення юридичного перекладу. Правильність та якість юридичного перекладу залежать від багатьох обставин конкретної комунікативної ситуації, учасником якої є перекладач, а також від особистості самого перекладача, який здатний впливати на результат (комунікативний ефект) того процесу, в межах якого здійснюється переклад.

Висновки. Отже, узагальнюючи вищевикладене, можемо дійти висновку про те, що з метою вдосконалення статусу перекладача у кримінальному провадженні у першу чергу необхідно визначити процедуру перевірки його компетентності, а саме: наявності документів, що підтверджують його кваліфікацію, досвіду перекладача, диплому, сертифікатів міжнародного зразка, рекомендації щодо діяльності та результатів із попередніх місць роботи, а також портфолію з документів, що вже перекладалися, тощо. Перекладач повинен орієнтуватися у чинному законодавстві або мати змогу отримати консультацію від фахівця, а також володіти спеціальною лексикою і знати особливості використання іноземної юридичної термінології в конкретному контексті.

Насамкінець варто наголосити на тому, що юриспруденція та перекладацька діяльність – це дві дуже складні та неосяжні сфери, тому ми вважаємо, що жодним чином не можна вимагати від перекладача бути юристом. Проте об'єктивна реальність є такою, що перекладачеві необхідно буде розвиватися та ставати більш освіченим у галузі юриспруденції як безпосередньо, так і за допомогою фахівців. Не розуміючи матеріалу, який викладений, здійснити правильного перекладу неможливо. Можна запропонувати такий вихід із цієї ситуації: або юрист має працювати в напрямі отримання освіти в іноземній мові, або перекладач має отримати можливість постійних консультацій із боку юристів. Таким чином, вирішення цієї проблеми у співпраці і постійному навчанні.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
2. Рогальська В. В. Регламентация та реалізація права на переклад у контексті забезпечення справедливого судочинства. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2019. № 2. С. 151–157.
3. Кучинська О. П. Перекладач в кримінальному процесі України : *тези Міжнародної наукової конференції «Проблеми юридичної кваліфікації (теорія і практика)»*. 2010. С. 139–141.
4. Лобода Ю. А. Перекладач у кримінальному провадженні: термінологічна невизначеність та проблеми компетентності. *Science and Education a New Dimension. Philology, VI (53)*. 2018. Issue : 182. Nov. P. 33–35.
5. Кузик Т. М. Поняття та вимоги до особи перекладача у кримінальному процесі України. *Університетські наукові записки*. 2013. № 1(45). С. 341–346.
6. Сорокіна Г. М., Томах Т. І. Особливості перекладу юридичної термінології : *матеріали Всеукраїнської науково-практ. конф. з міжнародною участю «Термінологічні проблеми перекладу та навчання фахових мов»* (м. Харків, 11 березня 2015 р.). Харків : Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого. 2015. С. 85–87.
7. Карабан В. І. Переклад англійської наукової та технічної літератури : лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні труднощі. Вінниця : Нова книга, 2001. Ч. 2. 304 с.

8. Oliynyk O. Ways of defining level of trust: how do semiotics and hermeneutics influence such notions as trust and confidence, belief? *Ukraine's European integration choice and macroeconomic problems : materials of the International scientific and practical conference of young scientists and students* (Dnipro, December 5, 2019). Dnipro : University named after Alfred Nobel, 2019. 476 p.

Надійшла до редакції 02.03.2023

References

1. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [Criminal Procedure Code of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 13.04.2012 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>. [in Ukr.].
2. Rogalska, V. V. (2019) Reglamentatsiya ta realizatsia prava na rereklad u konteksti zabezpechennya spravedlivogo sudochunstva [Regulation and implementation of the right to translation in the context of ensuring a fair trial]. *Naukoviy visnik Dnipropetrovskogo derzavnogo universitetu vnutrishnih sprav*. № 2. pp. 151–157. [in Ukr.].
3. Kuchunskaya, O. P. (2010) Perekladach v kriminalnomy protsesi Ukrainu. [Interpreter in the criminal process of Ukraine] : *tezy Mizhnarodnoi naukovoï konferentsii «Problemy yurydychnoi kvalifikatsii (teoriia i praktyka)»*. P. 139-141. [in Ukr.].
4. Loboda, U. A. (2018) Perekladach u kriminalnomy provaddzeni: terminologichna neveznachnist ta problemu kompetentnosti [Interpreter in criminal proceedings: terminological uncertainty and issues of competence]. *Science and Education a New Dimension. Philology, VI (53)*. Issue : 182. Nov. pp. 33–35. [in Ukr.].
5. Kuzik, T. M. (2013) Ponatya ta vimogi do osobi perekladacha u kriminalnomy protsesi Ukrainu [The concept and requirements for the person of the translator in the criminal process of Ukraine]. *Universitetski naukovy zapysky*. № 1(45). pp. 341–346. [in Ukr.].
6. Sorokina, G. M., Tomah, T. I. (2015) Osoblivosti pereklady yuridichnoy terminologii [Peculiarities of translation of legal terminology] : *materialy Vseukrainskoi nauково-prakt. konf. z mizhnarodnoiu uchastiu «Terminologichni problemy perekladu ta navchannia fakhovykh mov»* (m. Kharkiv, 11 bereznia 2015 r.). Kharkiv : Natsionalnyi uridichnyi universitet im. Yaroslava Mudrogo. pp. 85–87. [in Ukr.].
7. Karaban, V. I. (2001). Pereklad naukovoy ta tehnicnoy literaturu : leksuchni, terminologicni ta dzanrovo-stulistichni trudnoschi [Translation of English scientific and technical literature: lexical, terminological and genre-stylistic difficulties]. Vinnitsa : Nova kniga. P. 2. 304 p. [in Ukr.].
8. Oliynyk, O. (2019) Ways of defining level of trust: how do semiotics and hermeneutics influence such notions as trust and confidence, belief? *Ukraine's European integration choice and macroeconomic problems: materials of the International scientific and practical conference of young scientists and students: (Dnipro, December 5, 2019)*. Dnipro : University named after Alfred Nobel. 476 p.

ABSTRACT

Arie Andrasyah Isa, Olga Oliynyk, Alina Lukomska. Legal aspects of translator activity in criminal proceedings and some difficulties of translating legal terminology. The article examines the elements of law related to the activities of the translator in criminal proceedings, analyzes the main factors that complicate its implementation, and also reviews the requirements for the person of the translator in criminal proceedings. The article also raises the problem of translating legal terminology. Legal language is the language of lawyers with their specific terminology and particular linguistic style, which is quite different from everyday language. The translator must know the legal system of the country of the source language, the terminology and style used in this language, as well as have an understanding of the legal system of the country into which the translation is being carried out. Legal documents, along with other types of highly specialized documentation, are among those that are particularly difficult to translate. This is primarily due to the high degree of responsibility placed on the translator for the quality of the work, which requires a high degree of accuracy and correctness of the translation.

The authors emphasized that legal translation has a number of features that the translator of a legal text should be aware of, as mistakes in the translation can lead to conflict between the parties of the legal discourse. This type of translation cannot be carried out without the use of special knowledge in the relevant field of law, or the possibility of obtaining advice from someone who is knowledgeable in this field of activity to which the translated material belongs, because without knowledge of the specifics of a particular type of legal relationship, there is a significant risk of an inaccurate translation, with a large number of connotations, which, in turn, can lead to negative legal consequences. The article summarizes a number of opinions of scientists, as well as an analysis of the norms of the current criminal procedural legislation, which made it possible to make proposals for further improvement of the legal regulation of the translator's activities in criminal proceedings.

Keywords: *criminal procedural legislation, regulatory issues, translator, legal terminology, translation, legal consequences, connotations.*